

Independent Evaluation Commission for assessing the integrity of candidates
for the position of member in the self-administration bodies of judges and prosecutors

Comisia independentă de evaluare a integrității candidaților la funcția
de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor

*Decizia nr. 10 din 4 ianuarie 2023 cu privire la candidatura Ecaterinei BUZU,
Candidată la funcția de membru în Consiliul Superior al Magistraturii.*

Comisia independentă de evaluare a integrității candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor (“Comisia”) a deliberat în privat la 2 decembrie 2022, 29 decembrie 2022 și 4 ianuarie 2023. Membrii participanți au fost:

1. Herman von HEBEL
2. Victoria HENLEY
3. Nadejda HRIPTIEVSCHI
4. Vitalie MIRON
5. Tatiana RĂDUCANU
6. Nona TSOTSORIA

Comisia emite următoarea decizie, care a fost adoptată în acea dată:

I. Procedura

Ecaterina BUZU, judecătoare la Judecătoria Orhei („candidata”) s-a aflat pe lista candidaților remisă de Consiliul Superior al Magistraturii în adresa Comisiei la 6 aprilie 2022 în vederea evaluării pentru funcția de membru în Consiliul Superior al Magistraturii.

Candidata a fost numită în funcția de judecător pe un termen inițial de cinci ani la 30 ianuarie 2012, pentru a activa la Judecătoria Orhei. La data de 19 decembrie 2016, candidata a fost numită în funcția de judecător de instrucție pentru a activa la Judecătoria Orhei în perioada 27 - 31 decembrie 2016. La 27 decembrie 2016, candidata a fost numită în funcția de judecător de instrucție pentru a activa la Judecătoria Orhei în perioada 1 ianuarie 2017 - 31 decembrie 2017. La data de 19 decembrie 2017, candidata a fost numită în funcția de judecător de instrucție pentru a activa la Judecătoria Orhei în perioada 1 ianuarie 2018 – 31 decembrie 2020. La 22 martie 2017, candidata a fost numită în funcția de judecător pentru a activa la Judecătoria Orhei până la atingerea plafonului de vârstă. La 27 noiembrie 2018, candidata a fost numită în funcția de judecător cu specializare în examinarea cauzelor în care sunt implicați minori.

La 21 iunie 2022, Comisia a trimis candidatei un chestionar privind integritatea etică pentru a fi completat în mod voluntar și returnat Comisiei până la 5 iulie 2022. Candidata a solicitat să trimită chestionarul mai târziu și Comisia a prelungit termenul până la 11 iulie 2022. Candidata a trimis Comisiei chestionarul completat la 11 iulie 2022.

La 8 iulie 2022, Comisia a trimis candidatei o solicitare pentru completarea și depunerea până la 15 iulie 2022 a Declarației de avere și interese personale pentru ultimii 5 ani, în conformitate cu prevederile art. 9 alin. (2) din Legea nr. 26/2022 privind unele măsuri aferente selectării candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor (denumită în continuare „Legea nr. 26/2022”). Declarația include, de asemenea, lista

persoanelor apropiate din sistemul judecătoresc, al procuraturii și în serviciul public, așa cum prevede același articol. Candidata a depus declarația de 5 ani nesemnată înainte de termenul limită din 15 iulie 2022, explicând că a avut probleme tehnice în aplicarea semnăturii electronice. Comisia a acceptat prezentarea de către candidată a declarației semnate electronic la 18 iulie 2022, în următoarea zi lucrătoare.

Comisia a obținut informații din numeroase surse pentru a evalua integritatea financiară și etică a candidatei. Sursele din care s-au obținut informații cu privire la candidații evaluați au inclus, în general, Autoritatea Națională de Integritate, Serviciul Fiscal de Stat, Inspectoratul General al Poliției de Frontieră, instituții financiare, instituții publice, surse deschise precum rețelele de socializare și reportajele jurnalistice de investigație și rapoartele membrilor societății civile. Nu toate sursele au furnizat informații referitoare la fiecare candidat și nu toate informațiile furnizate de surse cu privire la candidată au fost pertinente pentru evaluarea Comisiei. A fost verificată corectitudinea și relevanța tuturor informațiilor primite.

În cazul în care au fost depistate probleme din declarația candidatului, chestionarul de etică și din informațiile colectate, acele probleme au fost abordate în întrebări scrise adresate candidatului și în timpul audierilor în ședință publică.

Comunicarea scrisă cu candidata:

La 12 septembrie 2022, Comisia a trimis candidatei o solicitare de clarificare a informațiilor, care conținea 7 întrebări, inclusiv 20 subîntrebări și 8 solicitări adiționale de documente. Candidata a răspuns în termenul solicitat la 16 septembrie 2022 și a furnizat informațiile și documentele solicitate.

La 4 octombrie 2022, Comisia a trimis a doua rundă de întrebări, ce conținea 4 întrebări și 7 subîntrebări și 1 solicitare documentară adițională, pentru a elucida unele aspecte care au apărut în cadrul evaluării. Candidata a răspuns în termenul solicitat la 6 octombrie 2022.

La 18 octombrie 2022, Comisia a trimis a treia rundă de întrebări, ce conținea 5 întrebări și 8 subîntrebări și 2 solicitări de documente adiționale, pentru a elucida unele aspecte care au apărut în cadrul evaluării. Candidata a răspuns în termenul solicitat la 21 octombrie 2022.

La 7 noiembrie 2022, Comisia a trimis a patra rundă de întrebări, care conținea 2 întrebări și 4 subîntrebări și 1 solicitare documentară adițională, pentru a elucida unele aspecte care au apărut în cadrul evaluării. Candidata a răspuns în termenul solicitat la 9 noiembrie 2022 la 2 întrebări adresate de Comisie.

La 2 decembrie 2022, candidata a participat la audieri în ședință publică a Comisiei.

La 8 decembrie 2022, Comisia a trimis a cincea rundă de întrebări, care conținea 1 întrebare, inclusiv 2 subîntrebări, pentru a elucida unele aspecte care au apărut în cadrul evaluării. Candidata a răspuns în termenul solicitat la 12 decembrie 2022 la 1 întrebare adresată de Comisie și a furnizat majoritatea explicațiilor solicitate.

Candidata nu a solicitat acces la materialele de evaluare înainte de audieri. După audieri, la 5 decembrie 2022, candidata a solicitat acces la materiale. La data adoptării acestei decizii, candidata nu a ridicat materialele.

II. Cadrul normativ privind evaluarea

Evaluarea de către Comisie a integrității candidaților constă în verificarea integrității etice și a integrității financiare a acestora (art. 8 alin. (1) din Legea nr. 26/2022).

Conform art. 8 alin. (2) din Legea nr. 26/2022, se consideră că un candidat corespunde criteriului de integritate etică dacă:

- a) nu a încălcat grav regulile de etică și conduită profesională a judecătorilor, a procurorilor sau, după caz, a altor profesii, precum și nu a admis, în activitatea sa, acțiuni sau inacțiuni reprobabile, care ar fi inexplicabile din punctul de vedere al unui profesionist în domeniul dreptului și al unui observator imparțial;
- b) în privința acestuia nu există suspiciuni rezonabile privind comiterea actelor de corupție, actelor conexe actelor de corupție sau faptelor coruptibile în sensul Legii integrității nr. 82/2017;
- c) nu a încălcat regimul juridic al declarării averii și intereselor personale, al conflictelor de interese, al incompatibilităților, al restricțiilor și/sau al limitărilor.

O serie de versiuni ale codurilor de etică aplicate judecătorilor în perioada de timp cuprinsă de evaluare. Codurile au fost: *Codul de etică profesională al judecătorului*, adoptat la Conferința judecătorilor din 4 februarie 2000, *Codul de etică al judecătorului*, aprobat prin Hotărârea Consiliului Superior al Magistraturii nr. 366/15 la 29 noiembrie 2007, *Codul de etică și de conduită profesională al judecătorului*, aprobat prin Hotărârea nr. 8 a Adunării Generale a Judecătorilor din 11 septembrie 2015, modificat prin Hotărârea nr. 12 a Adunării Generale a Judecătorilor din 11 martie 2016, precum și *Comentariul la Codul de etică și de conduită profesională al judecătorului*, aprobat prin Hotărârea Consiliului Superior al Magistraturii nr. 230/12 din 8 mai 2018. Din 2018, *Ghidul Integrității Judecătorilor*, aprobat prin Hotărârea Consiliului Superior al Magistraturii nr. 318/16 din 3 iulie 2018 este o altă sursă relevantă în scopul evaluării aspectelor de integritate judiciară.

De asemenea, Principiile de la Bangalore privind conduita judiciară, adoptate de Grupul Judiciar de întărire a integrității magistraților ca Proiect al Codului de Conduită Judiciară de la Bangalore 2001 și astfel cum au fost revizuite la Masa Rotundă a Președinților Curților Supreme din 25-26 noiembrie 2002 și aprobate de Consiliul Economic și Social al Organizației Națiunilor Unite, rezoluția 2006/23 („Principiile de la Bangalore privind conduita judiciară”) oferă îndrumări relevante.

Avizul nr. 3 al Consiliului Consultativ al Judecătorilor Europeni (CCJE) în atenția Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei privind principiile și regulile care reglementează conduita profesională a judecătorilor, în special etica, comportamentul incompatibil și imparțialitatea, adoptat la 19 noiembrie 2002 („CCJE (2002) Op. N° 3”) oferă îndrumări suplimentare.

Conform art. 8 alin. (4) din Legea nr. 26/2022, se consideră că un candidat corespunde criteriului

de integritate financiară dacă:

- a) averea candidatului a fost declarată în modul stabilit de legislație;
- b) Comisia constată că averea dobândită de către candidat în ultimii 15 ani corespunde veniturilor declarate.

Art. 2 alin. (2) din Legea nr. 26/2022 prevede că evaluarea candidaților include o verificare a averii persoanelor apropiate candidaților, astfel cum sunt definite în Legea nr. 133/2016 privind declararea averii și a intereselor personale, precum și a persoanelor prevăzute la art. 33 alin. (4) și (5) din Legea nr. 132/2016 cu privire la Autoritatea Națională de Integritate.

Conform art. 8 alin. (5) din Legea nr. 26/2022, pentru evaluarea integrității financiare a candidatului Comisia verifică:

- a) respectarea de către candidat a regimului fiscal în partea ce ține de achitarea impozitelor la folosirea mijloacelor și veniturilor rezultate din proprietatea deținută, precum și a veniturilor impozabile, și în partea ce ține de achitarea drepturilor de import și drepturilor de export;
- b) respectarea de către candidat a regimului juridic al declarării averii și intereselor personale;
- c) modul de dobândire a bunurilor aflate în proprietatea sau posesia candidatului ori a persoanelor specificate la art. 2 alin. (2), precum și cheltuielile legate de întreținerea acestor bunuri;
- d) sursele de venit ale candidatului și, după caz, ale persoanelor specificate la art. 2 alin. (2);
- e) dacă există sau nu contracte de împrumut, credit, leasing, asigurare sau alte contracte care pot asigura beneficii de ordin financiar, în care candidatul, persoana specificată la art. 2 alin. (2) sau persoana juridică în care aceștia au calitatea de beneficiari efectivi este parte contractantă;
- f) dacă există sau nu donații în care candidatul sau persoana specificată la art. 2 alin. (2) are statut de donatar sau de donator;
- g) alte aspecte relevante pentru clarificarea originii averii candidatului și pentru justificarea acesteia.

În aprecierea criteriilor aferente integrității etice și integrității financiare și în luarea deciziilor cu privire la acestea, Comisia nu depinde de constatările altor organe cu competențe în domeniul respectiv (art. 8 alin. (6) din Legea nr. 26/2022). Comisia apreciază materialele acumulate cu privire la candidați după intima sa convingere, formată în urma cercetării multiaspectuale, complete și obiective a informației. Niciunul dintre materialele prezentate nu are o forță probantă prestabilită fără aprecierea lui de către Comisie (art. 10 alin. (9) din Legea nr. 26/2022).

Se consideră că un candidat nu întrunește criteriile de integritate dacă s-a constatat existența unor dubii serioase privind conformitatea candidatului cu cerințele prevăzute la art. 8, care nu au fost înlăturate de către persoana evaluată. (art.13 alin. (5) din Legea nr. 26/2022).

După cum se menționează în Raportul Comisiei de la Veneția cu privire la verificarea integrității

judcătorilor și procurorilor în Kosovo, „Într-un sistem de verificări prealabile de integritate, decizia de a nu recruta un candidat poate fi justificată în caz de simpla îndoială, pe baza unei evaluări a riscurilor. Cu toate acestea, decizia de a evalua negativ un deținător actual al postului ar trebui să fie legată de un indiciu de încălcare a legii, de exemplu avere inexplicabilă, chiar dacă nu poate fi dovedit dincolo de orice îndoială că această avere provine din surse ilegale”. Totodată, „În alte investigații, cum ar fi verificarea mai largă a integrității, sarcina probei se va realiza pe baza balanței probabilităților”. Comisia de la Veneția, CDL-AD(2022)011-e, Kosovo - Opinia referitoare la documentul de concept privind verificarea integrității judecătorilor și procurorilor și proiectul de amendamente la Constituție, adoptat de Comisia de la Veneția la cea de-a 131-a sesiune plenară (Veneția, 17-18) iunie 2022), §§10,9.

Inversarea sarcinii probei către candidat, odată ce organul de evaluare a identificat probleme de integritate, a fost considerată admisibilă de către Curtea Europeană a Drepturilor Omului, chiar și în verificarea integrității judecătorilor în exercițiu care își pot pierde funcțiile sau pot fi sancționați în alt mod ca consecință a evaluării. În cauza *Xhoxhaj contra Albaniei*, nr. 15227/19, §352, 31 mai 2021, Curtea a afirmat că „nu este per se arbitrar, în sensul aspectului „civil” al articolului 6 § 1 din Convenție, ca sarcina probei să revină reclamantului în procedura de verificare a integrității după ce CIC [Comisia Independentă de Calificare] a pus la dispoziție constatările preliminare rezultate în urma încheierii anchetei și a dat acces la probele din dosarul cauzei.”

În temeiul art. 5 alin. (1) din Regulamentul de evaluare al Comisiei independente de evaluare a integrității candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor, în temeiul Legii nr. 26/2022, din 2 mai 2022 (în continuare „Regulament de evaluare”), numai dacă un candidat întrunește pe deplin toți indicatorii, așa cum sunt definiți în art. 8 alin. (2) – (5) din Legea nr. 26/2022, candidatul satisface criteriul de „integritate etică și financiară”.

III. Evaluarea candidatei

În timpul audierilor, candidata a fost întrebată despre următoarele aspecte financiare și etice:

1. Nedeclararea conturilor bancare în modul stabilit de legislație/Depunerile de numerar

a. Faptele

În perioada 2012-2015, candidata a avut patru conturi deschise pe numele ei în băncile din Republica Moldova.

- Cont bancar nr. 1 – cont curent deschis în 2010 și închis în 2016. Acesta era un cont în EUR, pe care candidata îl folosea pentru a efectua plăți în străinătate.
- Cont bancar nr. 2 – cont deschis în 2010 și închis în 2017. Acest cont bancar a avut depuneri de numerar de aproximativ 111.000 MDL în 2011 și 2012.
- Cont bancar nr. 3 – un cont de credit deschis în 2010. Acest cont bancar a avut retrageri totale de aproximativ 79.000 MDL în 2011 și 2012.
- Cont bancar nr.4 – cont curent deschis în 2012. În 2021 candidata a primit în acest cont bancar un credit de 700.000 MDL.

În perioada 2012 – 2015 candidata a declarat un cont bancar la secțiunea „IV. Active financiare” din declarațiile sale anuale cu privire la venituri și proprietate (în continuare „declarații anuale”). Candidata a indicat denumirea băncii, dar nu a indicat numărul contului; prin urmare, nu a fost posibil să se identifice ce cont a fost declarat, doar că candidata a încercat să declare un cont bancar din cele patru.

Ca răspuns la întrebările scrise ale Comisiei, candidata a susținut că a declarat venitul în conturile bancare, furnizând denumirea băncii, dar nu a precizat numărul de conturi bancare sau numerele de cont.

La audieri în ședință publică, candidata a confirmat că deține toate conturile bancare menționate și a confirmat că în perioada 2012 – 2015 a declarat în declarațiile sale anuale un singur cont bancar fără a preciza numărul contului. Ea a identificat contul bancar nr. 1, contul în EUR, drept contul pe care l-a declarat în declarațiile sale anuale. Ea a mai precizat că nu cunoștea de existența unui dintre celelalte conturi bancare și că un alt cont a fost declarat la Secțiunea 6, ”Împrumuturi”, din declarația anuală. Împrumutul declarat la Secțiunea ”Împrumuturi” din declarațiile anuale ale candidatei pentru anii 2012-2015 corespunde unui împrumut de 120.000 MDL, contractat în 2012, dar nu a fost asociat cu niciunul dintre conturile bancare despre care a fost întrebată candidata.

Candidata a declarat ca răspuns la întrebările scrise că contul bancar nr. 2 era un cont de credit flexibil, cu o limită de 30.000 MDL, care era folosit la necesitate și era alimentat cu mijloace bănești din salariul ei. Candidata a precizat că contul bancar nr. 3, cont de credit, a fost atașat la contul bancar nr. 2. În răspunsul la întrebările scrise, candidata a mai declarat că nu știe de ce sumele tranzacțiilor de pe cele două conturi nu corespund. Candidata nu a furnizat vreun document de la bancă privind contul bancar nr. 3. Ea a informat Comisia că a solicitat o copie a contractului de împrumut de la bancă, dar banca a susținut că nu mai deține contractul.

La audieri în ședință publică, candidata a precizat că contul bancar nr. 2 a fost asociat cu un card de credit cu o limită de 30.000 MD; la necesitate, candidata putea retrage până la 30.000 MDL. Condiția de utilizare a cardului era, dacă s-au făcut retrageri, mijloacele financiare trebuiau completate în termen de două luni pentru a evita plăți de dobândă la suma retrasă. Potrivit candidatei, atunci când primea salariul, aceasta alimenta contul cardului de credit (contul bancar nr. 2) pentru a evita plata dobânzii.

La audieri în ședință publică, candidata a declarat că informațiile pe care le-a primit Comisia cu privire la depunerile de numerar în acel cont sunt incorecte, că era imposibil să se depună bani în acel cont și că nu a depus bani în acel cont întrucât era un card de credit.

În ceea ce privește depunerile de numerar în contul bancar nr. 2, candidata nu a furnizat alte surse de mijloace financiare pentru depuneri bănești decât salariul ei. Candidata nu a explicat ce mijloace financiare a folosit pentru a plăti pentru cheltuielile de trai sau cum a putut să depună cea mai mare parte din salariu într-un cont și să nu-l folosească.

După audieri, Comisia a solicitat candidatei să verifice extrasele de cont furnizate de bancă referitoare la contul bancar nr. 2 și 3. Candidata a confirmat că informațiile pe care Comisia le-a primit de la bancă sunt corecte. Între 2011-2012, a fost retrasă suma de 79.124,35 MDL de pe

cardul său de cont flexibil. În perioada 2011-2012 ea a depus numerar pentru completarea soldului din contul de card în sumă de 111.956,32 MDL.

Sumele depuse în 2011 și 2012 se apropie de 90% din salariul total al candidatei în acei ani (salariul total pentru 2011 a fost de 72.056 MDL; salariul total pentru 2012 a fost de 60.082 MDL), dar candidata nu a indicat alte surse de venit pentru depuneri bănești. Mai mult ca atât, diferența dintre suma cheltuielilor totale de 79.124,35 MDL și suma depunerilor bănești de 111.956,32 MDL este de 32.831,97 MDL, ceea ce, potrivit candidatei, reprezintă penalități și dobânzi.

b. Cadrul normativ

Pentru evaluarea integrității financiare a candidatului Comisia verifică dacă candidatul a respectat regimul juridic al declarării averii și intereselor personale, în temeiul art. 8 alin. (4) lit. a) și alin. (5) lit. b) din Legea nr. 26/2022. De asemenea, în baza art. 8 alin. (4) lit. b) din Legea nr. 26/2022, Comisia trebuie să constate că averea dobândită de către candidat în ultimii 15 ani corespunde veniturilor declarate. Conform art. 8 alin. (5) lit. c) și d) din Legea nr. 26/2022, pentru evaluarea integrității financiare a candidatului Comisia verifică modul de dobândire a bunurilor aflate în proprietatea sau posesia candidatului ori a persoanelor specificate la art. 2 alin. (2), precum și cheltuielile legate de întreținerea acestor bunuri și sursele de venit ale candidatului și, după caz, ale persoanelor specificate la art. 2 alin. (2).

Conform art. 6 alin. (1) din Legea nr. 1264/2002 (în vigoare la acea perioadă) privind declararea și controlul veniturilor și al proprietății persoanelor cu funcții de demnitate publică, judecătorilor, procurorilor, funcționarilor publici și a unor persoane cu funcție de conducere, declarația cu privire la venituri și proprietate (denumită în continuare declarație) reprezintă un act personal și irevocabil, care se face în scris, pe propria răspundere a declarantului, și care poate fi rectificată doar în condițiile art. 10 alin. (2).

Un candidat nu corespunde criteriului de integritate financiară prevăzut la art. 8 alin. (4) lit. a) din Legea nr. 26/2022, dacă averea candidatului nu a fost declarată în modul stabilit de legislație. Constatarea că candidatul a încălcat regimul juridic al declarării averii și intereselor personale constituie o neconformitate criteriului de integritate etică prevăzut de art. 8 alin. (2) lit. c) din Legea nr. 26/2022.

Art. 4 alin. (1) lit. d) din Legea nr. 1264/2002 (în vigoare până la 01.08.2016) impunea obligația subiectului declarării să declare activele financiare, adică conturile bancare, fondurile de investiții, formele echivalente de economisire și investire, plasamentele, obligațiunile, cecurile, cambiile, certificatele de împrumut, alte documente care incorporează drepturi patrimoniale ale declarantului sau ale membrilor familiei lui, investițiile directe în monedă națională sau în valută străină făcute de el sau de membrii familiei lui, precum și alte active financiare.

Instrucțiunea privind modul de completare a declarației cu privire la venituri și proprietate aprobată prin Ordinul nr. 5 al președintelui Comisiei Naționale de Integritate din 8 februarie 2013 impunea subiectului declarării obligația să declare ca active financiare la Compartimentul IV,

Active financiare a declarației, toate conturile bancare, fondurile de investiții, formele echivalente de economisire și investire, plasamentele, obligațiunile, cecurile, cambiile, certificatele de împrumut, alte documente care încorporează drepturi patrimoniale ale declarantului sau ale membrilor familiei lui, investițiile directe în monedă națională sau în valută străină făcute de el sau de membrii familiei lui, precum și alte active financiare.

c. Motivarea

Potrivit candidatei, în declarațiile sale anuale ea a declarat contul bancar nr. 1, deși fără număr de cont. În perioada 2012-2015, candidata a declarat un împrumut pe care l-a primit, dar acesta nu corespundea niciunui dintre conturile despre care a fost întrebată candidata. Cu referire la celelalte conturi despre care a fost întrebată, candidata a explicat că nu știa despre unul dintre ele, aparent contul bancar nr. 3, deoarece banca l-a deschis automat la deschiderea contului bancar nr. 2, întrucât contul bancar nr. 3 a fost conectat la contul bancar nr. 2. Candidata nu a oferit nicio explicație pentru nedeclararea contului bancar nr. 2 și contului bancar nr. 4.

Atunci când nu sunt declarate conturi bancare care implică rulaje considerabile, pot apărea dubii serioase, mai ales dacă există vreo activitate suspectă legată de cont. În acest caz, două dintre conturi care trebuiau să fie declarate (conturile bancare nr. 2 și 3) se refereau la un card de credit emis candidatei. Valoarea cheltuielilor de credit pentru perioada de doi ani nu a fost ne semnificativă și nici suma depunerilor bănești efectuate pentru alimentarea contului de credit. Candidata a susținut că salariul ei a fost singura sursă de mijloace financiare folosită pentru a completa cheltuielile, totuși, suma totală a depunerilor bănești în 2011 și 2012 a constituit aproape 90% din salariul candidatei în 2011-2012. De asemenea, suma totală a depunerilor de numerar în perioada de doi ani a depășit suma totală a cheltuielilor de credit cu peste 30.000 MDL, o discrepanță deloc ne semnificativă. Candidata a susținut că cei 30.000 MDL au reprezentat penalități și dobânzi. Acea sumă, însă, pare substanțial mai mare decât suma dobânzii care s-ar putea acumula pentru doi ani într-un cont cu o limită de credit de 30.000 MDL. Mai mult ca atât, nici extrasele de cont oferite de bancă, nici cele oferite de candidată nu reflectă penalități sau dobânzi aferente contului. Candidata nu a furnizat alte surse decât salariul său pentru depuneri în cont, inclusiv acei 30.000 MDL.

Având în vedere circumstanțele de mai sus, Comisia are dubii serioase (art. 13 alin. (5) din Legea nr. 26/2022) cu privire la corespunderea candidatei cu criteriul de integritate financiară în temeiul art. 8 alin. (4) lit. a) și alin. (5) lit. b) și criteriul de integritate etică conform art. 8 alin. (2) lit. c) din Legea nr. 26/2022 în legătură cu declararea averii și intereselor personale în modul stabilit de legislație, dubii care nu au fost înlăturate de candidată, și cu privire la corespunderea candidatei cu criteriul de integritate financiară conform art. 8 alin. (4) lit. b) și alin. (5) lit. c) și d) în legătură cu sursele depunerilor de numerar într-unul dintre conturile bancare ale candidatei.

2. Folosința apartamentului fără plata chiriei în perioada 2004-2018

a. Faptele

Din 2004 până în 2018, candidata și copiii ei au locuit într-un apartament de 47,7 mp situat în Chișinău. Proprietarul apartamentului era un copil minor care moștenise imobilul la vârsta de șase

ani, după decesul mamei sale. Tutorele minorului s-a oferit să permită candidatei și copiilor săi să locuiască în acest apartament până la atingerea majoratului de către minor, cu condiția ca candidata să aibă grijă de apartament și să plătească pentru serviciile comunale. Abitația în apartament s-a bazat pe o înțelegere verbală cu tutorele. Candidata a prezentat o declarație din partea tutorelui care a confirmat înțelegerea verbală conform căreia candidatei i se permitea să locuiască în apartament cu condiția achitării serviciilor comunale și că tutorele nu solicitase plată de chirie sau alte plăți.

În luna noiembrie 2018, unul dintre copiii candidatei și soțul copilului respectiv au procurat apartamentul de la proprietar, care avea atunci vârsta de 20 de ani, la prețul de 252.191 MDL. Cuplul a vândut apartamentul în noiembrie 2020 la prețul de 680.522 MDL (33.500 EUR)

Candidata a declarat, ca răspuns la întrebările scrise, că nu este înrudită și nu are nicio relație de familie cu minorul care era proprietarul apartamentului sau tutorele acestuia, care era bunica minorului.

La audieri în ședință publică, candidata a confirmat că nu are nicio relație de familie cu tutorele sau minorul. Ea a explicat că a aflat despre apartament de la tatăl ei care îl cunoștea pe bunicul minorului. Candidata a declarat că sunt doar cunoscuți. În acea perioadă, candidata își căuta un apartament în Chișinău pentru că copiii ei mergeau la școală acolo. Candidata a informat Comisia că mama minorului care moștenise apartamentul, o tânără de douăzeci de ani, a decedat în apartament, ceea ce a reprezentat o tragedie pentru familie. Din cauza acestei situații, tutorele minorului a fost dispus să-i permită candidatei să folosească apartamentul, cu condiția ca aceasta să plătească serviciile comunale și să aibă grijă de apartament. Bunica și bunicul minorului aveau propriul apartament în Chișinău. Bunicii nu au vrut să vândă apartamentul fără acordul minorului, așa că au așteptat până când acesta va împlini vârsta de 18 ani. Candidata a declarat că dacă tutorele ar fi solicitat plată de chirie, ar fi negociat cu ei, dar, neexistând o astfel de condiție, nu a achitat nicio plată de chirie pentru apartament timp de 14 ani.

De asemenea, candidata a confirmat la audieri în ședință publică că unul dintre copiii ei și soțul acestuia au procurat acest apartament în 2018 și candidata a confirmat detaliile tranzacției. Ea a explicat că, atunci când minorul a împlinit vârsta de 18 ani, tutorele i-a spus că nepotul tutorelui nu vrea să locuiască în apartament și că vor să-l vândă. Tutorele a întrebat-o pe candidată dacă vrea să-l cumpere. Candidata nu dispunea de mijloace financiare, dar unul dintre copiii ei și soțul copilului l-au cumpărat. Candidata a declarat inițial că nu a fost implicată în tranzacția de cumpărare și le-a spus doar copiilor săi că fiecare tranzacție trebuie să fie oficială, iar suma care va fi negociată trebuie să fie reflectată veridic în contract. Candidata a precizat că prețul de cumpărare a fost negociat între tutore și nepotul ei și fiica candidatei și soțul acesteia. După mai multe întrebări, candidata a recunoscut că a fost prezentă la negocieri cu fiica sa și soțul ei atunci când s-a ajuns la un acord. Agenți imobiliari nu fuseseră implicați în tranzacție. Candidata a declarat Comisiei că apartamentul a fost vândut la un preț mai mare în 2020 decât pentru care a fost achiziționat în 2018, din cauza reparațiilor care au fost făcute de fiica candidatei și de soțul acesteia. Când apartamentul a fost scos la vânzare în 2020, apartamentul a fost evaluat de agenții imobiliari, iar valoarea stabilită a fost reflectată în contract.

După audieri, candidata a oferit informații suplimentare despre apartamentul din Chișinău. Ea a reiterat că abitația în apartamentul care aparținea minorului i-a fost propusă de tutore, cu condiția de a plăti serviciile comunale și de a avea grijă de apartament, (ceea ce era problematic din cauza acoperișului; ulterior a făcut reparații cosmetice cu ajutorul fraților săi) deoarece tutorele știa că ea nu are resurse financiare și are doi copii minori. De asemenea, candidata a furnizat fotografii ale apartamentului pentru a arăta starea apartamentului și motivul pentru care a fost propus spre vânzare la o sumă negociată mai mică decât valoarea de vânzare a acestuia după reparație. Fotografiile, cu marcaje de timp din 2016, au arătat daune la plafoane și alte părți din interior. Nu au fost prezentate fotografii sau alte informații care să arate starea apartamentului când a fost vândut în 2020.

b. Cadrul normativ

Conform art. 8 alin. (2) lit. a) din Legea nr. 26/2022, se consideră că un candidat corespunde criteriului de integritate etică dacă, printre alte criterii, nu a încălcat grav regulile de etică și conduită profesională a judecătorilor, a procurorilor sau, după caz, a altor profesii, precum și nu a admis, în activitatea sa, acțiuni sau inacțiuni reprobabile, care ar fi inexplicabile din punctul de vedere al unui profesionist în domeniul dreptului și al unui observator imparțial.

Conform art. 11 alin. (4) al Codului de etică al judecătorului (2007), activitățile extrajudiciare ale judecătorului nu vor provoca îndoieli cu privire la imparțialitatea, obiectivitatea sau integritatea sa.

Conform art. 5 alin. (1) din Codul de etică și de conduită profesională al judecătorului (2015), Judecătorul va respecta cele mai înalte standarde de integritate și responsabilitate, pentru a asigura încrederea societății în instanțe. Art. 5 alin. (12) prevede că activitățile extrajudiciare ale judecătorului nu vor provoca îndoieli cu privire la imparțialitatea, obiectivitatea sau integritatea sa.

Potrivit Comentariului la Codul de etică și de conduită profesională al judecătorului (2018) privind art. 5, „Integritate”, judecătorii trebuie să manifeste un comportament ireproșabil bazat pe onestitate și integritate ca orice alt cetățean. Judecătorii, în statutul lor oficial, își asumă responsabilități care le depășesc pe cele ale cetățenilor de rând, inclusiv cele ce țin de onestitatea în exercitarea atribuțiilor lor de serviciu. Integritatea este un atribut al justiției și dreptății. Onestitatea și moralitatea judecătorilor sunt părți componente ale integrității. Integritatea în justiție este mai mult decât o virtute, ea este o condiție obligatorie. Conduita ce ar putea reduce respectul din partea observatorilor rezonabili ai comunității trebuie evitat. Astfel, comportamentul judecătorului în public și în viața privată trebuie întotdeauna să corespundă legii și criteriilor de etică expuse în Cod.

Principiul 3 din Principiile de la Bangalore privind conduita judiciară prevede că ”Integritatea este esențială pentru îndeplinirea adecvată a funcției judiciare”. Conform principiului 3.1, ”Judecătorul trebuie să se asigure că în ochii unui observator rezonabil conduita sa este ireproșabilă”. Principiul 3.2 prevede că ”Atitudinea și conduita unui judecător trebuie să reafirme încrederea publicului în integritatea corpului judiciar. Justiția nu doar trebuie făcută, trebuie să se și vadă că s-a făcut justiție”. Principiul 4 prevede că ”Bunele maniere și respectarea lor în mod

vizibil sunt esențiale în îndeplinirea tuturor activităților desfășurate de către judecător”. Principiul 4.1 indică că ”Judecătorul va evita încălcarea regulilor de bună cuviință sau aparența lipsei acesteia în toate activitățile sale de judecător”. Principiul 4.2 prevede că ”Aflându-se permanent în vizorul public, judecătorul trebuie să accepte, în mod liber și de bunăvoie, anumite restricții personale care ar părea o povară cetățeanului de rând. În particular, judecătorul trebuie să aibă o conduită care să fie conformă cu demnitatea funcției de magistrat”.

Conform art. 5 alin. (2) din Regulamentul de evaluare al Comisiei, la evaluarea conformității cu criteriul de integritate, Comisia poate lua în considerare seriozitatea sau gravitatea, contextul adiament și premeditarea asociată oricărui incident de integritate și, în cazul incidentelor minore, dacă a existat o perioadă de timp suficientă fără incidente ulterioare. La determinarea gravității, Comisia va lua în considerare toate circumstanțele, care să cuprindă, dar fără a se limita la următoarele:

- a) dacă incidentul a fost un eveniment singular;
- b) lipsa unor prejudicii sau producerea de prejudicii ne semnificative în adresa intereselor private sau publice (inclusiv încrederii publice) – cum ar fi o încălcare obișnuită a regulamentului rutier;
- c) sau care nu este perceput de către un observator obiectiv drept atitudine lipsită de respect față de ordinea socială care decurge din nerespectarea regulilor și regulamentelor

c. Motivarea

Conform standardelor internaționale, judecătorii sunt obligați să se abțină de la orice acțiuni sau acțiuni de natură să le compromită demnitatea în profesie și în societate. Demnitatea și onoarea profesiei de magistrat depinde de standardele comunității, care variază în funcție de loc și timp. Testul este dacă membrii rezonabili, corecți și informați ai comunității ar califica un anumit comportament ca fiind de natură să diminueze respectul comunității față de magistrat sau de sistemul judiciar în ansamblu.

Când candidata s-a mutat în apartament în 2004, [REDACTED], avea resurse financiare limitate și întreținea desinestător cele două fiice. Din acest motiv, aranjamentul de a nu plăti chirie, doar servicii comunale, a fost atrăgător pentru candidată. La opt ani de la aranjament, în 2012, candidata a fost numită în funcția de judecător. Aranjamentul de abitație a continuat încă șase ani după ce candidata a devenit judecător și încă doi ani după ce minorul a împlinit 18 ani, când aranjamentul inițial trebuia să se încheie. În opinia Comisiei, aranjamentul, deși avantajos pentru candidată, a fost dezavantajos pentru un copil minor și, prin urmare, a ridicat întrebări legate de etică pe care un judecător ar fi trebuit să le ia în considerare. În timp ce tutorele minorului poartă, fără îndoială, responsabilitatea pentru inacțiune de a proteja pe deplin interesele financiare ale minorului, aflarea candidatei în aranjament dezzechilibrat timp de paisprezece ani, mai ales după ce candidata a devenit judecător, ridică întrebarea că s-a profitat de minor, ceea ce nu este o conduită conformă cu standardele înalte așteptate de la judecători. Mai mult ca atât, fotografiile prezentate de candidată cu starea apartamentului în 2016 arată daune considerabile, aparent din scurgeri și alte cauze. Acest lucru sugerează, din păcate, că candidata nu și-a îndeplinit obligația de a avea grijă de apartament, din nou în detrimentul minorului, atunci când a vândut apartamentul. În opinia Comisiei, membrii rezonabili, corecți și informați ai comunității ar evalua comportamentul candidatei ca fiind un comportament susceptibil de a diminua respectul public

pentru candidată și justiție.

Când a fost întrebată la audieri în ședință publică dacă candidata a avut vreo preocupare etică sau de altă natură cu privire la corectitudinea tranzacției, candidata a răspuns că nu este sigură că a înțeles întrebarea „Eu dacă am avut ceva remușcări sau ce aveți în vedere?” Candidata a remarcat că copilul avea un tutore care răspundea de minor și că minorul se afla sub protecția tutorelui. Comisia a considerat răspunsul candidatei, respingând în esență orice responsabilitate privind corectitudinea acțiunilor față de minor, în special deranjant, întrucât candidata a fost numită în funcția de judecător cu specializare în examinarea cauzelor care implică minori în 2018.

Având în vedere circumstanțele de mai sus, Comisia are dubii serioase (art. 13 alin. (5) din Legea nr. 26/2022) cu privire la conformitatea candidatei cu criteriul de integritate etică în temeiul art. 8 alin. (2) lit. a) din Legea nr. 26/2022 în legătură cu folosința fără plata chiriei a apartamentului, proprietarul căruia era minorul, timp de 14 ani, dubii care nu au fost înlăturate de candidată.

IV. Decizia

În temeiul art. 8 alin. (1), alin. (2) lit. a) și c), alin. (4) lit. a) și b) și alin. (5) lit. b), c) și d) și art. 13 alin. (5) din Legea nr. 26/2022, Comisia a hotărât că candidata nu întrunește criteriile de integritate deoarece au fost constatate dubii serioase cu privire la conformitatea candidatei cu criteriile de integritate etică și financiară și, prin urmare, nu promovează evaluarea.

V. Calea de atac și publicarea deciziei

Conform art. 14 alin. (1) din Legea nr. 26/2022, decizia poate fi contestată de către candidatul evaluat în termen de 5 zile de la data recepționării deciziei motivate.

Conform art. 13 alin. (7) din Legea nr. 26/2022, decizia este transmisă prin email candidatului și instituției responsabile de organizarea alegerilor sau, după caz, a concursului. În cazul în care candidatul, în termen de 48 de ore de la momentul expedierii deciziei, nu notifică Comisia despre refuzul său privind publicarea, decizia se publică pe pagina web a Consiliului Superior al Magistraturii în formă depersonalizată, cu excepția numelui și prenumelui candidatului, care rămân publice. Comisia va publica, de asemenea, decizia pe pagina sa web, în cazul în care candidatul nu se opune publicării.

Această decizie a fost adoptată în unanimitate de toți membrii participanți ai Comisiei, cu excepția faptului că membrul Comisiei Vitalie MIRON nu consideră că candidata nu a promovat evaluarea la Problema 2, Folosința apartamentului fără plata chiriei în perioada 2004-2018.

Decizia fost întocmită în limba engleza și tradusă în limba română.

Semnătura:

Herman von HEBEL
Președinte al Comisiei